

İletişim

Gazetecilikte yeni çağ Veri gazeteciliği

Dijital dönüşümle birlikte birçok meslek pratiği dönüşüm geçirmeye başladı. Veri gazeteciliği de gazetecilik mesleğinde teknoloji ve veri odaklı yaklaşımların benimsenmesiyle dijital dönüşümün bir yansıması haline geldi. Ülkemizde ve dünyada veri gazeteciliği faaliyetleri son yıllarda giderek önem kazanarak gazetecilik mesleğinin güçlü ve dönüştürücü bir alanı haline geldi.

Veri gazeteciliği nedir?

Veri gazeteciliği, haber oluşturma veya haber içeriğini desteklemek amacıyla büyük veri setlerinin filtrelendiği, analiz edildiği ve görselleştirildiği bir gazetecilik türüdür. Veri gazeteciliği, veriden faydalı bilgi çıkarma, bu bilgiden haber metni yazma ve veriyi görselleştirerek haberin önemini okuyucuların ya da izleyicilerin anlamalarına yardımcı olmayı sağlar. Antonopoulos ve Karyotakis, veri gazeteciliğini haber içeriğine daha derin bir bakış açısı sağlamak ve ilgili verileri vurgulamak için istatistik biliminden faydalanarak haber üretmenin bir yolu olarak tanımlıyor.

Son yıllarda veri gazeteciliği, gazetecilik mesleğinin güçlü ve dönüştürücü bir alanı haline geldi. Dijital çağ ile birlikte bireyler, gruplar, kurumlar ve ülkeler istemli ya da istemsizce veri üretiyor. Bu niceliksel verilerdeki gizli trendler, desenler veya ilk bakışta fark edilemeyecek detayları ortaya çıkarmak için veri gazeteciliği aracılığıyla veriden bilgi elde ediliyor ve bu bilgi halkın anlayabileceği şekilde sunuluyor. Veri toplayarak ve veriyi analiz ederek gazeteciler, okuyucularına karmaşık konularla ilgili derinlemesine bilgiyi daha anlaşılır bir şekilde sunuyorlar. İklim, sağlık, ekonomi,

eğitim, spor, politika, iletişim ve medya, veri gazeteciliği alanından faydalanarak haber oluşturulan başlıca konular arasında yer alıyor. Veri gazeteciliğinde bilgisayar bilimleri, istatistik ve grafik tasarım gibi diğer alanlardan faydalanılarak haber oluşturuluyor.

Geleneksel gazetecilik genellikle anekdot niteliğinde kanıtlara ve kişisel deneyimlere dayanırken, veri gazeteciliği ampirik kanıtlara dayalıdır. Bu yönüyle veri gazeteciliği, okuyucularına veya izleyicilerine bir konuyu ya da sorunu daha somut ve nesnel bir şekilde sunabiliyor.

Veri gazeteciliği metodolojisi

Veri gazeteciliğinin merkezinde, açık verinin erişilebilir olması, üçüncü taraf araçların, programlama dillerinin ve veri tabanı yönetim sistemlerinin yaygınlaşması yatıyor; bu araçların kullanılmasıyla ham verinin dönüştürülüp analiz edilerek sunulması sağlanıyor.

Etkili iletişim için veri gazetecisi, metin ve görsel-ışitsel medyayı kullanarak haber içeriklerini paylaşabilir. Ayrıca, veri gazetecisinin, konuya ve hedef kitleye uygun dil ve formatları kullanarak iletişim tarzını hedef kitleye göre uyarlayabilmesi önemlidir.

Ülkemizde veri gazeteciliği

Dijital çağda, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de veri gazeteciliği faaliyetleri son yıllarda giderek önem kazanan bir alan haline geldi. Ülkemizde, büyük veri setlerini analiz etmek ve haber içeriğini objektif bir şekilde sunabilmek için Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ve Anadolu Ajansı başta olmak üzere birçok medya kuruluşu veri gazeteciliğinden faydalanıyor.

Veri gazeteciliğinin yaygınlaştırılabilmesi için üniversitelerin gazetecilik bölümlerine, istatistik, veri madenciliği, veri analizi ve veri görselleştirme alanlarını kapsamlı bir müfredat ile içerecek şekilde, veri gazeteciliği dersi eklenmesi faydalı olabilir; bu alanda eğitimler verilebilir, atölye çalışmaları yapılabilir ve ilgili araştırmalar desteklenebilir. Ayrıca, bu alanda çalışmak isteyenler kamu kurumlarının internet sitelerinde yayımladıkları veri setlerini indirerek, veri temizliğinden haber içeriği oluşturma aşamasına kadar pratik yapabilirler.

Paul Bradshaw, temel olarak veriden haber oluşturulup kullanıcılara ulaştırılması sürecini altı aşamada açıklar:

1. Veriyi Bul: İnternette, haber içeriği ile ilişkili olabilecek veriyi arama.

2. Veriyi Temizle: Veriden bilgi çıkarabilmek için veriyi filtreleme ve dönüştürme gibi ön işleme aşamalarından geçirek görselleştirme aşamasına hazır hale getirme.

3. Veriyi Görselleştir: Verideki trend veya deseni, statik ya da animasyon içeren görsel araçlar kullanarak okuyucuların anlayabileceği şekilde görselleştirme.

4. Haberi Yayınla: Görselleri haber metnine ekleyerek haber içeriğini yayınlama.

5. Haberi Dağıt: Haber metninin, bilgisayar, tablet veya cep telefonları gibi çeşitli cihazlardan erişilebilir kılma.

6. Haberin Etki Büyüklüğünü Ölç: Haber içeriğinin zaman içerisinde ne sıklıkla görüntülendiğini ölçümleme.

Veri gazeteciliği için gerekli beceriler

1 Veri analizi

Veri gazetecisi, büyük boyutlu verileri analiz edip bu verilerdeki trendleri, desenleri ve anomalileri tespit edebilmelidir. Büyük miktarda veriyi filtreleyerek, bir konu veya sorunla ilgili gözden kaçabilecek ya da gizli kalmış desenleri ortaya çıkarabilir. Dahası, büyük boyutlu verileri analiz etmek, veri gazetecisine haber metnini ya da raporunu ampirik kanıtlarla destekleme imkânı sağlar. Böylece haber, okuyucular tarafından daha objektif algılanır.

3 Kodlama

Veri gazetecisinin, usta programcılar kadar kodlama becerisine sahip olmasına gerek yoktur; ancak kodlamaya aşina olması, büyük veri setleriyle çalışırken kendisine kolaylık sağlayacaktır. Büyük veri setleriyle çalışırken, kodlama becerileri veri gazetecisine tekrarlanan görevleri otomatikleştirme ve zamandan tasarruf etme imkânı sunabilir. Örneğin, veri gazetecisi ham verileri temizleyip dönüştüren fonksiyonlar yazarak veri ön işleme aşamasında tekrardan

kurtulabilir. Ayrıca, kodlama becerisine sahip olmak, veri gazetecisine üzerinde çalıştığı haberin sunabileceği olasılıkları ve sınırlılıkları planlayarak veri analizine uygun kütüphane ve araçları belirleyebilmesini sağlar. Böylece, veri gazetecisi kendisine optimize bir iş akışı oluşturabilir.

Veri gazeteciliğinde, her ne kadar üçüncü taraf yazılımlarla çalışmak veri kazıma, veri analizi ve veri görselleştirmede kullanışlı olsa da, bu yazılımlar bir süre sonra güncelleme almayabilir, veri gazetecisinin ihtiyacını

tam olarak karşılayacak bir arayüz sunmayabilir ya da haber içeriğine göre veri analizinde özelleştirmelere izin vermeyebilir. Bu bağımlılıktan kurtulma amacıyla, Perl, JavaScript, R ve Python gibi programlama dilleri; Requests, Beautiful Soup, Plotly, Matplotlib, Seaborn gibi kütüphaneler; ve MySQL gibi veri tabanı yönetim sistemleri, verinin elde edilmesi, işlenmesi, temizlenmesi, analiz edilmesi ve interaktif olarak sunulması aşamalarında kullanılabilir ve veri analizinde haber içeriğine göre özelleştirme imkânları sağlayabilir.

2 Veri görselleştirme

Veri görselleştirme, okuyucuların karmaşık verileri hızlı ve kolayca anlayabilmesini sağlar. Verinin görsel formata dönüştürülüp ilgi çekici bir temsiline dönüştürülmesiyle geniş kitlelere hitap edilebilir. Bu nedenle, veri gazetecisi karmaşık verileri kolayca anlaşılabilir hale getirmek için tablolar, grafikler, haritalar, infografikler ve zaman çizelgeleri gibi veri görselleştirme araçlarını kullanabilme becerisine sahip olmalıdır.

4 Kritik düşünme

Kritik düşünme becerisi, tıpkı geleneksel gazetecilikte olduğu gibi, veri gazeteciliği için de önemli bir beceridir. Kritik düşünme, veri gazetecileri için ilgili konunun hangi verilerle yansız ve doğru temsil edilebileceğini belirlemek, toplanacak verinin bağlamını anlamak, verideki hata, anomali veya tutarsızlıkları tespit etmek ve analizin etik kaygılar gibi olası sonuçlarını yorumlamak açısından önemlidir.

5 İletişim

Etkili iletişim, veri gazetecisinin haberi geniş kitlelere ulaştırmasında ve beklenen etkiyi oluşturmasında gerekli bir beceridir. Veri gazetecisi, etkili iletişim becerilerini kullanarak karmaşık fikirleri ve verileri basit, anlaşılabilir ve okuyucularda ya da izleyicilerde yankı oluşturabilecek haber içeriklerine dönüştürebilmelidir.